

ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری برای معلولین

ویژه آزمون‌های نظام مهندسی

آزمون معماری طراحی

به همراه کلیدواژه

مؤلف: مهندس محمد عظیمی آقداش

پایه یک و پژوهشگر برتر نظام مهندسی

سرشناسه:
عنوان قراردادی:
عنوان و نام پدیدآورنده:

عظیمی آقداش، محمد، ۱۳۵۰ -

ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc

ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری برای معلولین ویژه آزمون‌های
نظام مهندسی آزمون معماری طراحی به همراه کلید واژه/ مولف محمد
عظیمی آقداش.

مشخصات نشر:
مشخصات ظاهری:
شابک:
وضعیت فهرست‌نویسی:
موضوع:
موضوع:
رده‌بندی کنگره:
رده‌بندی دیویی:
شماره کتابشناسی:

تهران : نوآور.

۱۶۰ص.

۹۷۸-۶۰۰-۱۶۸-۲۹۰-۲

فیبیا

معماری و معلولان -- قوانین و مقررات -- ایران
Barrier-free design-- Law and legislation-- Iran

۱۳۹۵ ع ۶م/ ۳۰۷۲/ KMH۳

۵۵۰۱۳/۳۴۶

۴۳۳۷۱۹۱

ضوابط و مقررات شهرسازی
و معماری برای معلولین

مؤلف:
ناشر:
شمارگان:
مدیر فنی:
شابک:

مهندس محمد عظیمی آقداش

نوآور

۱۰۰۰ نسخه

محمد رضا نصیرنیا

۹۷۸-۶۰۰-۱۶۸-۲۹۰-۲

مرکز پخش:

تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، خیابان شهدای
ژاندارمری نرسیده به خیابان دانشگاه ساختمان ایرانیان، پلاک ۵۸،
طبقه اول، واحد ۳ تلفن: ۹۲ _ ۶۶۴۸۴۱۹۱ www.noavarpub.com

کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب مطابق با قانون حقوق مؤلفان و
مصنفان مصوب سال ۱۳۴۸ برای ناشر محفوظ و منحصرأ متعلق به
نشر نوآور می‌باشد. لذا هرگونه استفاده از کل یا قسمتی از این کتاب (از
قبیل هر نوع چاپ، فتوکپی، اسکن، عکس برداری، نشر الکترونیکی، هر
نوع انتشار به صورت اینترنتی، سی‌دی، دی‌وی‌دی، فیلم فایل صوتی یا
تصویری و غیره) بدون اجازه کتبی از نشر نوآور ممنوع بوده و شرعاً
حرام است و متخلفین تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

۱۳	فصل اول: تعاریف و آمار
۱۴	تعاریف و مفاهیم
۲۰	آمار معلولیت در ایران
۲۰	روز جهانی معلولان
۳۲	فصل دوم: اقدامات بین‌المللی و ملی
۳۳	اقدامات بین‌المللی
۳۶	اقدامات ملی مرتبط با معلولیت
۳۸	فصل سوم: ضوابط و مقررات
۴۴	ضوابط شهرسازی برای افراد معلول جسمی - حرکتی
۴۴	ضوابط طراحی فضای شهری
۴۴	یک- پیاده‌رو
۴۶	دو- پل‌های ارتباطی بین پیاده‌رو و سواره‌رو
۴۶	سه- رامپ جدول
۴۸	چهار- محل عبور عابر پیاده در سواره‌رو
۴۸	پنج- توقفگاه
۴۸	شش- تجهیزات شهری
۴۸	الف- پارکینگ‌ها
۴۹	ب- ایستگاه‌ها
۴۹	ج- تلفن عمومی و صندوق پست
۵۰	د- آبریزگاه
۵۰	ضوابط مناسب‌سازی فضای شهری موجود
۵۰	یک- پیاده‌روهای موجود
۵۱	دو- پل‌های ارتباطی بین پیاده‌رو و سواره‌رو موجود
۵۱	سه- محل خط‌کشی عابر پیاده
۵۱	چهار- پارکینگ‌های عمومی
۵۱	ضوابط توصیه‌ای مناسب‌سازی محیط شهری موجود برای ...
۵۲	ضوابط طراحی معماری برای افراد معلول جسمی - حرکتی

۵۲	ساختمان‌های عمومی
۵۲	یک- ورودی‌ها
۵۲	دو- راهرو
۵۳	سه- بازشوها (در و پنجره)
۵۴	چهار- راه پله
۵۵	پنج- سطح شیبدار
۵۵	شش- میله‌های دستگرد
۵۷	هفت- آسانسور
۵۸	هشت- فضاهای بهداشتی
۶۰	نه- آبخوری و آب سردکن
۶۰	ده- علایم
۶۰	یازده- کنترل الکتریکی
۶۱	دوازده- اعلام خطر
۶۱	سیزده- تلفن
۶۱	چهارده- فضاهای تجمع
۶۲	پانزده- نیمکت و میزکار
۶۲	ضوابط خاص کاربری‌ها
۶۸	پیوست یک- دسته‌بندی ساختمان‌ها و فضاهای عمومی
۷۰	پیوست دو- دلیل انتخاب صندلی چرخدار
۷۳	ضوابط و مقررات معماری
۷۳	مسیرهای پیاده قابل دسترس
۷۴	رامپ جدول
۷۵	جدول حاشیه‌ای
۷۵	توقفگاه‌های قابل دسترس
۷۶	پارکینگ‌های قابل دسترس
۷۷	مناسب‌سازی پیاده‌روهای موجود
۷۷	عرض درگاه و پهنای مسیر تردد
۷۸	فضای بدون مانع
۷۸	آستانه در
۷۹	قفل و دستگیره در
۷۹	راهروهای قابل دسترس

۸۰	مناسب‌سازی راهروهای موجود
۸۰	ایمنی
۸۰	سطوح شیب‌دار قابل دسترس
۸۱	آسانسورهای قابل دسترس
۸۱	سرویس بهداشتی قابل دسترس
۸۱	آبخوری و آب سردکن‌های قابل دسترس
۸۲	رستوران و چاپخانه‌های قابل دسترس
۸۲	هتل‌های قابل دسترس
۸۲	کتابخانه‌های عمومی قابل دسترس
۸۳	ضوابط و مقررات شهرسازی
۸۳	ضوابط پارکینگ
۸۳	ضوابط ساخت و ساز در پهنه حفاظت (سبز و باز)
۸۴	پارکینگ‌های ویژه معلولین جسمی - حرکتی
۸۴	فضاهای شهری برای معلولان

۸۶	فصل چهارم: مناسب‌سازی
۸۷	مناسب‌سازی محیط و فضاهای شهری
۸۷	مناسب‌سازی محیط شهری
۸۸	اهداف مناسب‌سازی محیط شهری
۸۸	موانع موجود در فضاهای شهری و بناهای عمومی
۸۹	اهمیت رفع موانع
۸۹	مناسب‌سازی ساختمان‌ها و اماکن عمومی
۸۹	مناسب‌سازی معابر شهری
۹۰	معیارها و اصول مناسب‌سازی ساختمان‌های عمومی و ...
۹۰	یک - آسانسورها
۹۱	دو - بالابرها
۹۱	سه - سطوح شیب‌دار (رمپ)
۹۱	چهار - سرویس‌های بهداشتی
۹۱	پنج - ورودی‌ها و راهروها
۹۲	شش - معابر و پیاده‌روها
۹۲	اشکالات مناسب‌سازی‌های انجام شده در فضاهای شهری
۹۲	طراحی پیاده‌روها

۹۳	گذرگاه‌های کنترل شده (هوشمند)
۹۴	جزئیات اجرایی مناسب‌سازی فضاهای شهری
۹۴	شیوه‌نامه اجرایی مسیر ویژه نابینایان
۹۵	شیوه‌نامه اجرایی مسیر ویژه نابینایان در تقاطع‌ها
۹۶	شیوه‌نامه اجرای مسیر ویژه نابینایان در برخورد با موانع
۹۷	شیوه‌نامه اجرایی پل‌های ارتباطی بین سواره‌رو و پیاده‌رو برای ...
۹۸	شیوه‌نامه اجرایی توقفگاه خودور ویژه افراد معلول

۹۹ فصل پنجم: مقررات ملی

۱۰۰	مبحث سوم - حفاظت ساختمان‌ها در مقابل حریق
۱۰۰	مبحث چهارم - الزامات عمومی ساختمان
۱۰۴	مبحث چهاردهم - تأسیسات مکانیکی
۱۰۵	مبحث پانزدهم - آسانسورها و پلکان برقی
۱۰۶	مبحث هفدهم - لوله‌کشی گاز طبیعی

۱۰۷ فصل ششم: قوانین و آیین‌نامه‌ها

۱۰۸	آیین‌نامه اجرایی بند (ج) ماده ۱۹۳ قانون برنامه ...
۱۱۰	ماده ۳۰ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و ...
۱۱۳	ماده ۱۰۱ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و ...
۱۱۴	ماده ۱۶۹ قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و ...
۱۱۴	قانون جامع حمایت از حقوق معلولین
۱۲۰	آیین‌نامه اجرایی ماده ۲ قانون جامع حمایت از حقوق معلولان
۱۲۳	آیین‌نامه اجرایی ماده ۸ قانون جامع حمایت از حقوق معلولان
۱۲۴	آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۰ قانون جامع حمایت از حقوق معلولان
۱۲۶	آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۳ قانون جامع حمایت از حقوق معلولان
۱۲۸	آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۴ قانون جامع حمایت از حقوق معلولان
۱۲۹	بند (د) تبصره ۶ قانون بودجه سال ۱۳۸۶
۱۲۹	قانون تصویب کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت

۱۳۰ فصل هفتم: چک‌لیست

۱۳۱	ضوابط طراحی معماری برای افراد معلول جسمی - حرکتی
-----	--

۱۵۱ کلیدواژه

۱۵۸ منابع و مآخذ

با آگاهی کامل از نقش و تأثیر مهندسی در سازندگی و توسعه پایدار جهان، رفاه و آسایش انسان، حفظ جهان هستی از آلودگی‌های زیست محیطی و تأمین شادی پایدار و دراز مدت خود و دیگران، به عنوان یک مهندس به پروردگار جهان سوگند یاد می‌کنم که:

همواره در سراسر زندگی شغلی، حرفه‌ای و اجتماعی خود به این سوگند وفادار باشم. به انسان، به عنوان یک موجود صاحب خرد و شگفت‌انگیزترین پدیده آفرینش ببینم، صدیق و واقع بین باشم و به هیچ اقدامی که به انسان و انسانیت آسیب رساند، مبادرت نورزم.

دانش مهندسی و تجربه حرفه‌ای خود را که میراث مشترک بشری است، مغتنم دانم و کوشش کنم تا آن را به روز نگهدارم و در حد توان خود به گنجینه دانش و تجربه‌های سودمند بشری بیفزایم. ایران زادگاه من است که در آن زاده و پرورده شده‌ام، کوشش خواهم کرد که دین خود را به سرزمینم، مردمانم، نیاکنم، و آیندگان ادا کنم.

در طول زندگی حرفه‌ای خود تلاش کنم تا نقش مؤثری در توسعه پایدار کشورم داشته باشم. در حد توان به دانشگاه که مربی علمی و فنی من است و به کسانی که پس از من در این مکان مقدس پرورش خواهند یافت، خدمت کنم.

سرمایه‌های هستی، چون ماده، انرژی، محیط زیست و نیروی کار را سرمایه‌های تمام بشر بدانم و در حفظ و کاربرد درست و بهسازی آنها کوشش نمایم.

در تمام فعالیت‌های مهندسی خود صداقت، دقت، نظم، عدالت، سرعت عمل، حفظ منابع اجتماع و حقوق دیگران را مراعات کنم و سلامت، ایمنی و آینده نسل‌ها را در نظر داشته و به آنان مهربان، دلسوز و متعهد باشم و همواره سود خویش را در منافع عام جستجو کنم، رشوه خواری و سایر رذایل اخلاقی را طرد و برای زحمات خود ارزش مادی در حد معقول و متعارف طلب کنم.

در تمام کوشش‌های مهندسی خود از دانش روز و آخرین یافته‌های فنی آگاه شوم و آنها را با ابتکار، خلاقیت و نوآوری در طراحی، برنامه‌ریزی و اجرا به کار بندم.

در تمام کوشش‌های مهندسی خود استانداردها را مراعات و تنها در حیطه دانش و توانایی خود کار قبول کنم و تنها مدارکی را امضاء کنم که به آنها احاطه فنی کامل دارم.

در مواردی که منع قانونی و حق مالکیت اختصاصی وجود ندارد، دانش خود را آزادانه و به صورت رایگان منتشر کنم و در اختیار دیگران قرار دهم.

در ادای وظایف حرفه‌ای محول شده، متعهد، مسئولیت پذیر، مشارکت‌پذیر و رازدار باشم. محیطی پر از محبت و صفا و عشق و علاقه به خدمت‌گذاری بی‌ریا به مردم و وطن را به وجود آورم و همکاران خود را بدون توجه به ملیت، نژاد، مذهب، جنسیت، سن و عقیده دوست بدانم و ارزش‌های انسانی را در خود و در آنان پرورش دهم.

در کوشش‌های مهندسی خود همیشه فردی متواضع باشم و موقفیت‌های به دست آمده را علاوه بر سعی و کوشش خود مرهون تلاش همکاران و نظام آفرینش بدانم و از آنان قدردانی و سپاس‌گذاری کنم.

در تمام کوشش‌های مهندسی خود جويا و پذیرای نقد و اظهار نظر صادقانه همکاران باشم و از لطمه زدن به حیثیت، شهرت، دارایی یا اشتغال دیگران پرهیز و از اقدامات بدخواهانه برای آنان خوداری کنم.

از کوشش‌های فرهنگی و فعالیت‌های اجتماعی که به منظور توسعه رفاه عمومی انجام می‌گیرد، استقبال و در آنها شرکت کنم.

همکاران خود را به رعایت اصول اخلاق مهندسی و وجدان حرفه‌ای تشویق کنم.

خواننده فرهیخته و بزرگوار

نشر نوآور ضمن قدردانی و ارج نهادن به اعتماد شما به کتاب‌های این انتشارات، به استحضارتان می‌رساند که همکاران این انتشارات، اعم از مؤلفان و مترجمان و کارگروه‌های مختلف آماده‌سازی و نشر کتاب، تمامی سعی و همت خود را برای ارائه کتابی درخور و شایسته شما فرهیخته گرامی به کار بسته‌اند و تلاش کرده‌اند که اثری را ارائه نمایند که از حداقل‌های استاندارد یک کتاب خوب، هم از نظر محتوایی و غنای علمی و فرهنگی و هم از نظر کیفیت شکلی و ساختاری آن، برخوردار باشد.

با این وجود، علی‌رغم تمامی تلاش‌های این انتشارات برای ارائه اثری با کمترین اشکال، باز هم احتمال بروز ایراد و اشکال در کار وجود دارد و هیچ اثری را نمی‌توان الزاماً مبرا از نقص و اشکال دانست. از سوی دیگر، این انتشارات بنابه تعهدات حرفه‌ای و اخلاقی خود و نیز بنابه اعتقاد راسخ به حقوق مسلم خوانندگان گرامی، سعی دارد از هر طریق ممکن، به‌ویژه از طریق فراخوان به خوانندگان گرامی، از هرگونه اشکال احتمالی کتاب‌های منتشره خود آگاه شده و آن‌ها را در چاپ‌ها و ویرایش‌های بعدی آن‌ها رفع نماید.

لذا در این راستا، از شما فرهیخته گرامی تقاضا داریم در صورتی که حین مطالعه کتاب با اشکالات، نواقص و یا ایرادهای شکلی یا محتوایی در آن برخورد نمودید، اگر اصلاحات را بر روی خود کتاب انجام داده‌اید پس از اتمام مطالعه، کتاب ویرایش‌شده خود را با هزینه انتشارات نوآور، پس از هماهنگی با انتشارات، ارسال نمایید، و نیز چنانچه اصلاحات خود را بر روی برگه جداگانه‌ای یادداشت نموده‌اید، لطف کرده عکس یا اسکن برگه مزبور را با ذکر نام و شماره تلفن تماس خود به ایمیل انتشارات نوآور ارسال نمایید، تا این موارد بررسی شده و در چاپ‌ها و ویرایش‌های بعدی کتاب اعمال و اصلاح گردد و باعث ارتقا و هرچه پربارتر شدن محتوایی کتاب و ارتقاء سطح کیفی، شکلی و ساختاری آن گردد.

نشر نوآور، ضمن ابراز امتنان از این عمل متعهدانه و مسئولانه شما خواننده فرهیخته و گرانقدر، به منظور تقدیر و تشکر از این همدلی و همکاری علمی و فرهنگی، در صورتی که اصلاحات درست و بجا باشند، متناسب با میزان اصلاحات، به رسم ادب و تشکر و قدرشناسی، نسخه دیگری از همان کتاب و یا چاپ اصلاح‌شده آن و نیز از سایر کتب منتشره خود را به‌عنوان هدیه، به انتخاب خودتان، برایتان ارسال می‌نماید، و در صورتی که اصلاحات تأثیرگذار باشند در مقدمه چاپ بعدی کتاب نیز از زحمات شما تقدیر می‌شود.

همچنین نشر نوآور و پدیدآورندگان کتاب، از پیشنهادها، نظرات، انتقادات و راه‌کارهای شما عزیزان در راستای هرگونه بهبود کتاب، و هرچه بهتر شدن سطح کیفی و علمی آن صمیمانه و مشتاقانه استقبال می‌نمایند.

نشر نوآور

تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۸۴۱۹۱

www.noavarpub.com

info@noavarpub.com

به معلولی تن اندر ده که یاقوت از فروغ خور

که آبت زیر کاه است و کمالت زیر نقصانی

بدون ما برایمان هیچ کاری نکنید؛ این اصل مشارکت، به‌وسیله سازمان‌های حامی معلولان به عنوان بخشی از حرکت جهانی برای کسب برابری فرصت‌ها توسط افراد دارای ناتوانی استفاده می‌شود.

معلولان به عنوان یک گروه خاص و بزرگ اجتماعی بخشی از اجتماع هستند و به طور حتم این حق را دارند که همچون سایر افراد از تمامی امکانات جامعه بهره‌مند شده و استفاده نمایند، هر چند که به دلیل مشکلات متعدد و موانع فیزیکی بیش از حد، حضور آنان در محیط و فضاهای شهری همیشه و همواره از دغدغه‌ها و ناهنجاری‌های اجتماعی محسوب می‌گردد.

معلولیت همان ناتوانی در انجام تمام یا قسمتی از فعالیت‌های عادی زندگی فردی یا اجتماعی است که به علت وجود نقصی مادرزادی یا اکتسابی در قوای جسمانی و یا روانی حادث می‌گردد و رایج‌ترین نوع معلولیت‌ها نیز عبارتند از:

۱- معلولیت‌های جسمی شامل:

- الف- معلولیت‌های حواسی مانند نابینایی و ناشنوایی.
- ب- معلولیت‌های حرکتی مانند نقص عضو، ضایعات نخاعی و ناهنجاری‌های مربوط به اسکلت و عضلات.
- ج- معلولیت احشای داخلی مانند ناهنجاری‌های قلبی-عروقی، تنفسی و کلیوی.

۲- معلولیت ذهنی شامل:

- الف- عقب‌ماندگی ذهنی
- ب- بیماری‌های روانی

معلولیت‌ها می‌توانند علل و دلایل متعددی داشته باشند که عمده‌ترین آنها عبارتند از:

۱- معلولیت‌های اکتسابی؛ که ممکن است افراد یک جامه در اثر تصادفات، حوادث یا بلاهای طبیعی، جنگ، آتش‌سوزی، مسمومیت‌ها و یا بیماری‌های مزمن و عوارض ناشی از آنها، دچار این نوع معلولیت‌ها گردند.

۲- معلولیت‌های مادرزادی؛ علل معلولیت مادرزادی به طور کلی عبارتند از: الف- علل و عوامل مربوط به دوران بارداری نظیر عوامل ژنتیکی، سوء تغذیه و سن بالای مادران، عدم رعایت بهداشت دوران بارداری، بیماری مادران و استعمال دخانیات.

ب- علل هنگام زایمان همچون زایمان‌های مشکل، طولانی و غیربهداشتی. یکی از نیازهای اجتماعی و ضروری معلولان مراجعه به ادارات و مراکز ارائه خدمات، جهت پی‌گیری امورات مربوطه می‌باشد که از این نظر معلولان جامعه ارباب‌رجوع با نیازهای خاص محسوب می‌گردند، لذا ضروری است علاوه بر انجام مناسب‌سازی‌های محیط شهری و رفع موانع فیزیکی و اصلاحات معماری لازم در فضاهای شهری، اماکن و ساختمان‌های عمومی، نحوه برخورد و رفتار درست و منطقی با معلولین از اوجب واجبات باشد و عمده مشکلات معلولان در مراجعه به محیط‌های اداری و مراکز خدماتی عبارتند از:

- ۱- نبود محل پارک اختصاصی خودرو
- ۲- وجو موانع متعدد جهت پیاده شدن از خودرو و دسترسی به پیاده‌روها
- ۳- دست‌اندازها و موانع فیزیکی پیاده‌روها
- ۴- وجود پله یا سطوح شیب‌دار تند و کم عرض در ورودی ساختمان‌های عمومی
- ۵- کم عرض بودن، درهای ورودی برای عبور صندلی‌های چرخدار
- ۶- وجود ارتفاع زیاد در قسمت پیش‌خوان اطلاعات
- ۷- وجود راهروهای متعدد و کم عرض و یا سطوح شکست و دارای پله در مسیر بخش‌های مختلف ساختمان‌های عمومی
- ۸- عدم تعبیه سرویس بهداشتی ویژه معلولین
- ۹- قابل دسترس نبودن تلفن‌های عمومی و آب سرد کن‌ها و غیره
- ۱۰- ارتباط تعریف نشده توسط کارکنان

معلولین بزرگترین اقلیت جهان هستند. طبق آمار سازمان بهداشت جهانی، بیش از ۶۰۰ میلیون نفر از مردم جهان به علل مختلف جسمی، روانی و اجتماعی دچار ناتوانی و معلولیت هستند که ۸۰ درصد این افراد در کشورهای جهان سوم زندگی می‌کنند و یک سوم آنان را کودکان تشکیل می‌دهند. بر همین اساس حدود ۱۲ درصد از جمعیت ایران را معلولین تشکیل می‌دهند که از این میزان حدود ۲ میلیون نفر دارای معلولیت شدید و ۶/۵ میلیون نفر معلول کم توان هستند.

تصویب میثاق حقوق افراد دارای معلولیت در دسامبر سال ۲۰۰۶ میلادی از سوی مجمع عمومی سازمان ملل و امضای آن توسط کشورهای عضو در مارس ۲۰۰۷ گام اساسی در احقاق حقوق و آزادی‌های بنیادین افراد دارای معلولیت در سراسر جهان می‌باشد. میثاقی که طبق ماده ۴ آن، هر دولتی که آن را به تصویب برساند، بدون هیچ قید و شرط و تبعیضی، با ارتقاء و تأمین کامل حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین برای افراد دارای معلولیت موافقت کرده‌است تا گام‌های عملی را در حمایت از شامل‌سازی افراد معلول در همه زمینه‌های لازم اتخاذ نماید.

آنچه در این بین حائز اهمیت و قابل توجه و تأمل می‌باشد این است که حداقل با تدوین «ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری برای معلولین» بتوان، محیط و فضاهای شهری، اماکن و ساختمان‌های عمومی و حتی شخصی را طوری مناسب‌سازی، طراحی و اجرا کرد که منجر به هم‌افزایی، توان‌بخشی، آسایش و استقلال هرچه بیشتر کم‌توانان و معلولان گردد.

کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب مطابق با قانون حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب سال ۱۳۴۸ و آیین‌نامه اجرایی آن مصوب ۱۳۵۰، برای ناشر محفوظ و منحصرأ متعلق به نشر نوآور است. لذا هر گونه استفاده از کل یا قسمتی از مطالب، اشکال، نمودارها، جداول، تصاویر این کتاب، در دیگر کتب، مجلات، نشریات، سایت‌ها و موارد دیگر، و نیز هر گونه استفاده از کل یا قسمتی از مطالب کتاب به هر شکل از قبیل هر نوع چاپ، فتوکپی، اسکن، تایپ از کتاب، تهیه پی دی اف از کتاب، عکس‌برداری از کتاب، نشر الکترونیکی، هر نوع انتشار به صورت اینترنتی، سی دی، دی وی دی، فیلم، فایل صوتی یا تصویری و غیره بدون اجازه کتبی از نشر نوآور ممنوع و غیرقانونی بوده و شرعاً نیز حرام است، و متخلفین تحت پیگرد قانونی و قضایی قرار می‌گیرند.

با توجه به اینکه هیچ کتابی از کتب نشر نوآور به صورت فایل ورد یا پی دی اف و موارد این چنین، توسط این انتشارات در هیچ سایت اینترنتی ارائه نشده است، لذا در صورتی که هر سایتی اقدام به تایپ، اسکن و یا موارد مشابه نماید و کل یا قسمتی از متن کتب نشر نوآور را در سایت خود قرار داده و یا اقدام به فروش آن نماید، توسط کارشناسان امور اینترنتی این انتشارات، که مسئولیت اداره سایت را به عهده دارند و به طور روزانه به بررسی محتوای سایت‌ها می‌پردازند، بررسی و در صورت مشخص شدن هرگونه تخلف، ضمن اینکه این کار از نظر قانونی غیرمجاز و از نظر شرعی نیز حرام می‌باشد، وکیل قانونی انتشارات از طریق وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، پلیس فتا (پلیس رسیدگی به جرایم رایانه‌ای و اینترنتی) و نیز سایر مراجع قانونی، اقدام به مسدود نمودن سایت متخلف کرده و طی انجام مراحل قانونی و اقدامات قضایی، خاطبان را مورد پیگرد قانونی و قضایی قرار داده و کلیه خسارات وارده به این انتشارات و مؤلف از متخلف اخذ می‌گردد.

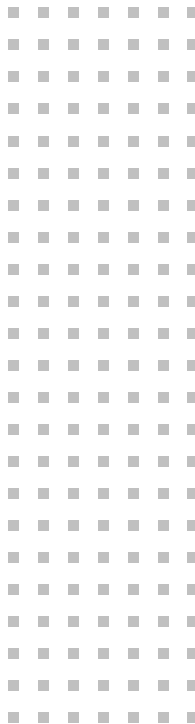
همچنین در صورتی که هر کتابفروشی، اقدام به تهیه کپی، جزوه، چاپ دیجیتال، چاپ ریسو، آفست از کتب انتشارات نوآور نموده و اقدام به فروش آن نماید، ضمن اطلاع‌رسانی تخلفات کتابفروشی مزبور به سایر همکاران و مؤذعین محترم، از طریق وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، اتحادیه ناشران، و انجمن ناشران دانشگاهی و نیز مراجع قانونی و قضایی اقدام به استیفای حقوق خود از کتابفروشی متخلف می‌نماید.

خرید، فروش، تهیه، استفاده و مطالعه از روی نسخه غیراصل کتاب، از نظر قانونی غیرمجاز، و شرعاً نیز حرام است.

انتشارات نوآور از خوانندگان گرامی خود درخواست دارد که در صورت مشاهده هر گونه تخلف از قبیل موارد فوق، مراتب را یا از طریق تلفن‌های انتشارات نوآور به شماره‌های ۲-۶۶۴۸۴۱۹۱ و ۰۲۱ و یا از طریق ایمیل انتشارات به آدرس info@noavarpub.com و یا از طریق منوی تماس با ما در سایت www.noavarpub.com به این انتشارات ابلاغ نمایند، تا از تسبیح حقوق ناشر، پدیدآورنده و نیز خود خوانندگان محترم جلوگیری به عمل آید، و نیز به‌عنوان تشکر و قدردانی، از کتب انتشارات نوآور نیز هدیه دریافت نمایند.

فصل اول

تعاریف و آمار

تعاریف و مفاهیم

استقلال فردی

منظور از استقلال فردی این است که همه افراد جامعه بتوانند نیازهای خود را تأمین نمایند و ضمن دستیابی به نقش مثبت در زندگی اجتماعی بتوانند به طور مستقل^۱ و محترمانه زندگی کنند.

افراد معلول

اصطلاح افراد معلول شامل همه افرادی که دارای آسیب‌های بلند مدت جسمی، روانی، ذهنی یا حسی شده‌اند می‌باشد.

انواع معلولیت

معلولیت طیف وسیع و گسترده‌ای دارد که به طور کلی شامل معلولیت‌های جسمی، ذهنی، روانی و اجتماعی می‌باشد.^۲

۱. فلسفه زندگی مستقل بر چهار اصل کلی استوار است که عبارتند از:

یک- زندگی تمام انسان‌ها دارای ارزش و کرامت است.

دو- همه افراد با هر میزان توانایی، دارای حق انتخاب هستند.

سه- افرادی که بر اثر واکنش جامعه نسبت به توانایی جسمی، ذهنی و حسی دچار معلولیت شده‌اند باید از عهده اداره زندگی خود برآیند.

چهار- افراد دارای محدودیت حرکت، حق دارند به طور کامل در جامعه مشارکت کنند.

۲. در سال ۲۰۰۳، کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل، با تبدیل واژه Disables به معنای معلولین به عبارت People With Disability به معنای افراد دارای معلولیت بر تساوی شرایط و حقوق آنان با سایر افراد جامعه تأکید کرده‌است.

تجهیزات شهری

منظور از تجهیزات شهری در ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری ویژه معلولین، مواردی نظیر ایستگاه‌های اتوبوس، پارکینگ‌های اتومبیل، تلفن‌های عمومی، صندوق‌های پست و آبریزگاه‌ها می‌باشد.

توان بخشی

توان بخشی مجموعه‌ای از خدمات و اقدامات هماهنگ و هدفمند پزشکی یا درمانی، آموزشی، حرفه‌ای و اجتماعی برای بازتوانی فرد معلول و ارتقای سطح کارایی و توانمندی وی در بالاترین حد ممکن به منظور دستیابی به یک زندگی مستقل است. توان بخشی فرایندی متشکل از اقدامات هدفمند در جهت قادرسازی شخص معلول و توان خواه^۱، به منظور دستیابی به سطح نهایی عملکرد جسمی، حرکتی، حسی، ذهنی، روانی، اجتماعی و حفظ توانایی‌ها است.

توان بخشی فرایندی است در جهت تغییر زندگی معلولین برای کسب استقلال بیشتر، که به طور کلی شامل موارد زیر می‌باشد:

- ◆ اقدامات و آموزش‌های لازم برای معلولان.
- ◆ تغییرات لازم در محیط فیزیکی.
- ◆ کاهش یا رفع موانع موجود در محیط شهری.
- ◆ برابری‌سازی فرصت‌ها بر مبنای زندگی اجتماعی.
- ◆ انجام حمایت‌های لازم از حقوق افراد معلول.

دسترسی یا قابل دسترس بودن

منظور از دسترسی و قابل دسترس بودن، امکان استفاده مستقل افراد از محیط مصنوع، محیط‌های شهری و فضاهای فیزیکی، ساختمان‌های عمومی، خیابان‌ها، معابر و گذرگاه‌ها، به عنوان یکی از معیارهای اساسی رعایت حقوق شهروندی، به ویژه افراد دارای محدودیت حرکتی است که باید مراعات شود.

راه‌بر

راه‌بر، وسیله‌ای کمکی است برای یاری در راه رفتن افراد ناتوان یا کم‌توان.

۱. توان خواه به فردی گفته می‌شود که در تکوین انقلاب اسلامی و در طول جنگ تحمیلی به اختلالات و نقصان‌های جسمی و روانی دچار شده و در کمیسیون پزشکی بنیاد جانبازان، شرایط احراز جانبازی آنان به اثبات رسیده و از آن کمیسیون درصد معلولیت دریافت داشته‌اند.

شهر سالم

شهر سالم، شهری است که کلیه شهروندان بتوانند از خدمات آن بهره‌مند شوند. محیط شهری باید بیشتر ارائه‌دهنده خدمات به اقشار آسیب‌پذیر باشد، تا این گروه از صحنهٔ جامعه محو نگردند و به فراموشی سپرده نشوند.

ضعف حرکتی

ضعف حرکتی، عاملی است که در اثر آن فرد قادر به انجام کامل یک یا چند حرکت نمی‌باشد.

عقب‌ماندگان ذهنی

عقب‌ماندگان ذهنی افرادی هستند که از نظر فعالیت‌های ذهنی نسبت به همسالان خود نارسایی داشته و از نظر توانایی یادگیری، همسازی با محیط، بهره‌برداری از تجربیات، درک مفاهیم، قضاوت و استدلال صحیح به درجات مختلف محروم می‌باشند، عقب‌ماندگان ذهنی به چند گروه تقسیم‌بندی می‌شوند که عبارتند از:

آموزش‌پذیر: بهره‌هوشی این گروه، بین ۵۰ تا ۷۰ است و به طور کلی چه به لحاظ حرکات و حواس و چه به لحاظ روانی از همسالان عادی خود، کندتر هستند. سازگاری اجتماعی عقب‌ماندگان ذهنی آموزش‌پذیر، به شرایط محیطی آنها بستگی دارد.

تربیت‌پذیر: بهره‌هوشی این گروه، بین ۲۵ تا ۵۰ است و به لحاظ عاطفی وضع بسیار متغیری دارند. معمولاً وقتی چیزی را طلب می‌کنند مهربان و مطیع هستند، اما در مقابل مخالفت‌های دیگران خشم، غضب و عصبانیت شدید از خود بروز می‌دهند. توانایی ذهنی این افراد در هر سنی که باشند در حد توانایی‌های ذهنی یک کودک ۶-۷ ساله باقی می‌ماند. عقب‌ماندگان ذهنی تربیت‌پذیر، اگر چه از لحاظ جسمی روز به روز بزرگتر می‌شوند اما در توانایی‌های ذهنی، همچنان محدودیت دارند.

کم‌توان

طبق قانون تساوی حقوق انگلستان (۲۰۱۰)، کم‌توانی اختلالی ذهنی و فیزیکی است که به واسطه آن قابلیت‌های یک فرد برای انجام کارهای روزمره، به مرور زمان کاهش یافته و دارای اختلالات حرکتی، بینایی، شنوایی، تلکم و غیره می‌باشد.

کم توان جسمی

کم توان جسمی، عبارت از هر گونه کاسته شدن از توان حرکت، مشاهده یا درک پدیدارهای پیرامونی است که در درجه اول متأثر از عواملی همچون اختلالات ذهنی و فیزیکی، اختلال در حواس پنج‌گانه، کهولت سن، بیماری‌های موقت یا دائمی می‌باشد. و یا در نتیجه عوامل ثانوی نظیر همراه داشتن کودک خردسال یا بیمار حرکتی، بارداری، کم‌سوادی و بی‌سوادی و برخی بیماری‌های خاص ایجاد می‌شود.

طبق قانون «تبعیض به واسطه کم‌توانی جسمی استرالیا-۱۹۹۲» کلیه افرادی که کل و یا بخشی از عملکرد جسمی و ذهنی خود را از دست داده‌باشند، کم‌توان جسمی محسوب می‌گردند که دارای اختلالات فیزیکی، بینایی، شنوایی، عقلی و روانی می‌باشند.

معلول

معلول، کسی است که بخشی از توانایی‌های فیزیکی، اجتماعی، حرفه‌ای، ذهنی، و روانی خود را از دست داده یا اصلاً و از ابتدا واجد آنها نبوده‌است. در مورد چنین افرادی باید سعی شود تا توانایی‌های آنان تا حد امکان افزایش یابد.^۱

معلول، به کسی گفته می‌شود که بر اثر ضایعه جسمی و یا ذهنی (ناشی از توارث، بیماری، جنگ و حادثه) اختلال قابل توجهی به طور مستمر در سلامت و کارایی عمومی بدن و یا در شئون اجتماعی و حرفه‌ای او به وجود آید به طوری که این اختلال از استقلال وی در زمینه‌های اجتماعی و اقتصادی بکاهد.^۲

معلول جسمی - حرکتی

معلول جسمی - حرکتی، عبارت است از هرگونه فقدان، عدم کارایی یا تغییر شکل تنه و اندام‌های فوقانی و تحتانی قابل رویت در ساختار استخوانی و عضلانی، به طوری که موجب محدودیت در انجام مهارت معمولی روزمره فرد می‌گردد.

معلول جسمی - حرکتی، به کسی گفته می‌شود که دارای انواع فلج‌ها، نقص عضو، ناهنجاری‌های اسکلتی و اختلالات بیولوژیکی است.

۱. معلولین جسمی شامل، معلولین جسمی، حرکتی، نابینایان و ناشنوایان می‌باشند.

۲. معلول به افرادی اطلاق می‌شود که به تشخیص کمیسیون پزشکی سازمان بهزیستی، بر اثر ضایعه جسمی، ذهنی، روانی یا توأم، اختلال مستمر و قابل توجهی در سلامت و کارایی عمومی وی ایجاد شود، به طوری که موجب کاهش استقلال فرد در زمینه‌های اجتماعی و اقتصادی شود.

معلول جسمی - حرکتی، فردی است که به طور کلی، در حرکت و جابه‌جایی مشکل دارد و این مشکل در اثر تصادف، بیماری یا به صورت مادرزادی برای او پیش‌آمده و برای انجام امور شخصی دچار مشکل بوده و بعضاً به وسایل و ابزار کمکی نیاز دارد^۱.

معلول جسمی - حرکتی، به فردی گفته می‌شود که به هر علت دچار ضعف، اختلال و یا عدم توانایی در اندام‌های حرکتی شده و برای تحرک نیاز به استفاده از پاره‌ای وسایل کمکی داشته باشد.

معلولیت جسمی - حرکتی، عبارت از هر گونه اختلال جسمی است که اساساً یک یا چند فعالیت عمده زندگی فردی را محدود می‌کند مانند:

- ۱- افرادی که برای تردد از صندلی چرخدار استفاده می‌کنند.
- ۲- افرادی که دارای مشکلات حرکتی ناشی از بیماری‌های فلج یا روماتیسم هستند.

۳- افرادی که دچار اختلالات بینایی بوده و در حرکت و جهت‌یابی نیازمند تجهیزات و تمهیدات کمکی هستند.

۴- افرادی که دارای مشکلات شنوایی بوده و بدون بروز علائم ظاهری، نیازمند محیط مناسب هستند.

۵- افرادی که دچار آرتروز دست و پا هستند.

۶- افرادی که به علت کوتاهی غیرمتعارف قد خود نمی‌توانند در اماکنی مثل سینما، تئاتر و هواپیما چشم‌انداز مقابل خود را ببینند ببرند.

۷- افرادی که بر اثر تصادف و رگ به رگ شدن پا دچار شکستگی و معلولیت موقت شده‌اند.

۸- زنان باردار.

۹- سالمندان.

معلول نابینا

معلول نابینا، به فردی اطلاق می‌شود که حد بینایی وی با وجود برخورداری از

۱. علل و عوامل معلولیت‌های جسمی و حرکتی عمدتاً عبارتند از:

الف- ضایعات نخاعی؛ در این حالت معمولاً افراد از ناحیه پا دچار ناتوانی می‌شوند.

ب- فلج‌های مغزی، این نوع عارضه می‌تواند باعث محدودیت در یک و یا همه اندام‌های افراد شود.

ج- بیماری‌ها، حوادث و تصادفات؛ از علل و عواملی هستند که می‌توانند سبب بروز نوعی نارسایی حرکتی در افراد شوند.